

Fővárosi Ítéltábla

14.Gf.40.217/2018/6/II.

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Czeglédy és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Mayer és Társai Ügyvédi Iroda (1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 38. I/7.; ügyintéző: dr. Pethes Margit ügyvéd) által képviselt alperes ellen tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. január 18. napján kelt 2.G.42.345/2017/18. számú ítélete ellen a felperes által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 17.500 (tizenhétezer-ötszáz) forint ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.

A felperes módosított keresetében az alperessel kötött Országos Sajtószolgálati szerződés (a továbbiakban O.S. szerződés) II.5. pontjának érvénytelensége megállapítását kérte jogszabályba ütközés, valamint az alperes által alkalmazott MTI Országos Sajtószolgálat felhasználási és működési szabályairól szóló (a továbbiakban: OS Szabályzat) mint általános szerződési feltétel IV/A/14/3. és IV/A/15. pontjai semmisségének megállapítását jogszabályba ütközés, másodlagosan a szerződési feltételek tisztességtelensége címén. A szerződés részleges érvénytelenségének

jogkövetkezményeként az alperest kérte arra is kötelezni, hogy tartózkodjon a támadott szerződési pontok alapján jogosultság alapítására, valamint a bíróság tiltsa el attól, hogy e szerződéses pontok alkalmazásával az általa kért közlemények kiadását megtagadja. Kereseti kérelmét a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:88. §, a 6:89. §, 6:95. §-aira, valamint a 6:102. §-aiban foglaltakra alapította, míg a jogkövetkezményre vonatkozó részét a Ptk. 6:108. § (1) bekezdésére, 6:114. § (1) bekezdésére és a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 101. § (1) bekezdés c) és d) pontjára. Keresetében előadta, hogy az alperes több esetben megtagadta közleményei közzétételét a támadott pontokra tekintettel, mert az álláspontja szerint más személyek valamely személyhez fűződő jogát sértette. Kifejtette, hogy az alperesnek a sajtószabadságról szóló törvény alapján kötelezettsége a közlemények nyilvánosságra hozatala, nincs jogosultsága indokolás nélkül megtagadni azt, mivel monopolhelyzetben lévő állami hírügynökségként jár el.

2.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Kifejtette, hogy az OS Szabályzat I.1. pontja alapján az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában rögzített feladatait látja el, míg a d) pont szerinti kötelezettségét hírszerkesztési tevékenysége körében végzi, így arra a támadott OS szerződés, valamint az OS Szabályzat rendelkezései nem vonatkoznak. Hangsúlyozta, hogy az OS Szabályzat és szerződés szerinti kötelezettségét a jogszabályoknak megfelelően teljesíti. Az Mttv. 83. § (1) bekezdése alapján a közszolgálati médiaszolgáltatás esetében fokozottan érvényesülnek a személyiségi jogvédelmi követelmények, így a támadott rendelkezés nem ütközik jogszabályba, továbbá a vonatkozó jogszabályok előírásainak megfelelően kerültek meghatározásra, így tisztességtelenségük a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése értelmében kizárt. A sérelmezett szerződéses feltételek az általa nyújtott főszolgáltatás meghatározásának körébe esnek, azok egyértelműek és világosak, így a Ptk. 6:102. § (3) bekezdése értelmében tisztességtelenségük nem is vizsgálható.

3.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította, és kötelezte arra, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 35.000 forint + áfa munkadíjat. Megállapította, hogy a le nem rótt eljárási illeték az állam terhén marad.

3.1.

Az ítéletben tényként rögzítette, hogy az alperes az Mttv. III. fejezetében meghatározott

közszolgálati médiaszolgáltató, amely 2015. július 1. napjával a korábbi MTI beolvadásával jogutódként jött létre. Hírügynökségi feladatait az Mttv. 101. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően köteles végezni, így közszolgálati médiaszolgáltatóként egyebek mellett hírügynökségi feladatok teljesítéseként közreműködik az állami szervek, más szervezetek és természetes személyek közérdekű közleményeinek a nyomtatott és az elektronikus sajtóhoz történő továbbításában [(Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontja)], valamint rendszeres és ténytzerű tájékoztatást nyújt az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok, más pártok, jelentős civil szervezetek tevékenységéről, a Kormány, közigazgatási szervek, önkormányzatok, bíróságok, ügyészségek tevékenységéről, az ezzel összefüggő hivatalos közleményeket nyilvánosságra hozza [d) pont]. Az MTI Hírszerkesztési Központ az Mttv. 101. §. (1) bekezdésének c) pontjában foglaltaknak megfelelően létrehozta és üzemelteti az Országos Sajtószolgálatot (OS), amelynek keretében az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában rögzített közfeladatait látja el a Közszolgálati Kódex alapján. A közlemények tartalmát ebben az esetben nem szerkeszti. Az OS szolgáltatásának részleteit az ügyfelekkel kötött Országos Sajtószolgálati szerződés (OS szerződés), valamint annak elválaszthatatlan részét képező MTI Országos Sajtószolgálat felhasználási és működési szabályairól szóló Szabályzat) mint általános szerződési feltételek határozzák meg.

Az OS szerződés I.1.1. pontja szerint a felperes mint Megrendelő megrendeli, míg az alperes mint Szolgáltató elvállalja, hogy a Megrendelő nyilvánosságnak szánt sajtóközleményeit, nyilatkozatait és egyéb szöveges anyagait (OS közlemény) a Szolgáltató technikai eszközein és információs hálózatán szerkesztői közreműködés, javítás nélkül, a leadott tartalomnak megfelelően, teljes terjedelmében eljuttatja a hírszolgáltatásának előfizetőihez, továbbá közzéteszi a www.os.mti.hu internetes oldalon. A II.2. pontban a felek abban állapodnak meg, hogy a meg nem jelentetésből eredően a Megrendelő semmifajta igénnyel nem lép fel a Szolgáltatóval szemben. A II.5. pont szerint a Szolgáltató nem felel az egyes közlemények kiadásának megtagadásáért, vagy a már kiadott közlemény utólagos eltávolításáért. A felek kikötik azt is, hogy annak megítélése, hogy az adott OS közlemény az OS Szabályzat rendelkezéseibe ütközik, a Szolgáltató jogkörébe tartozik. Az OS Szabályzat II.3. pontjában a szolgáltatás felhasználói között a Magyar és Európai Parlamentben képvisellel rendelkező magyarországi pártok is feltüntetésre kerültek. Az OS Szabályzat IV/A/13. pontja értelmében az OS közleményeket az MTI szerkesztői közreműködés, változtatás és javítás nélkül (ideértve a helyesírási hibákat) teljes terjedelemben teszi közzé és rövid időn belül juttatja el a nyomtatott és az elektronikus sajtóhoz, valamint híreinek felhasználóihoz. A IV/A/14. pont értelmében a közlemény tartalmi követelményei között a 3. pontban szerepel, hogy a közlemény

nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével. A IV/A/15. pontban írtak szerint az MTI jogosult egyes közlemények közzétételét megtagadni, vagy a már közzétett közleményt a felhasználó egyidejű értesítése mellett eltávolítani, az MTI a közlemény közzétételének megtagadásáért, vagy annak utólagos eltávolításáért semmilyen felelősséggel nem tartozik. A 16. pontban rögzítették, hogy a közlemények tartalmáért kizárólag a felhasználót terheli a felelősség, míg a 17. pont értelmében az OS felhasználására jogosult felhasználó köteles mentesíteni az alperest minden anyagi helytállási kötelezettség vagy jogi felelősségre vonás alól az olyan kár vagy veszteség, illetve jogsértés miatt, amelyek az OS közleményben szereplő tévedés, hiányosság, pontatlanság, jogsértés, különösen a személyhez fűződő jogok esetleges megsértése következtében harmadik felet érik. A felperes mint a Magyar és az Európai Parlamentben képvisellel rendelkező magyarországi párt megalakulás óta folyamatosan szerződést köt az alperessel az OS szolgáltatás ingyenes igénybevitelére, mely szerződést évente újra kötik.

3.2.

Az ítélet jogi indoklásában az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a felek között nem volt vitás, hogy a létrejött szerződéses jogviszonyt két dokumentum az OS szerződés és az OS Szabályzat szabályozza, továbbá az sem, hogy az OS Szabályzat általános szerződési feltételként válik a szerződés részévé. Az Mttv. 101. §-ának (1) bekezdés c) és d) pontjaiban is foglalt rendelkezésekre tekintettel elsőként a támadott rendelkezések jogszabályba ütközését vizsgálta. Kifejtette, hogy a Ptk. 6:95. §-ának első fordulata szerint a jogszabályba ütköző szerződés minősül semmisnek, amely alatt tartalmilag a jogszabály által megfogalmazott tilalomba ütköző szerződést kell érteni. A kötelmi jogi rendelkezések főszabályként diszpozitívak, érvényesül a szerződési szabadság elve, ami azt jelenti, hogy a felek önként dönthetnek arról, hogy kivel és milyen tartalommal kívánnak szerződést kötni. A kötelmi jogi szabályok között kivételesen előfordulnak kógens rendelkezések, amelyekről a felek egyező akarattal sem térhetnek el, az ilyen kógens rendelkezéstől eltérő szerződéses kikötés lesz semmis. Ilyen esetekben maga a jogalkotó juttatja kifejezésre az adott norma kógens jellegét azzal, hogy az attól való eltérést semmisnek minősíti. Mindezt figyelembe véve megállapította, hogy nem volt akadálya annak, hogy a felek az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltak szerint az alperesi kötelezettség tartalmát erre irányuló szerződéssel részletesen meghatározzák és a szerződés tárgyát ennek megfelelően rögzítsék, amely egyértelműen megfelel az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltaknak. A d) pontban meghatározott alperesi tevékenység körében hangsúlyozta, hogy az két olyan szükségszerű elemet tartalmaz, amely az alperes hírszerkezési tevékenységét feltételezi, ez pedig a tényszerű tájékoztatása és a

nyilvánosságra hozatal. A felek számára jogszabály nem tiltotta, hogy az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakat a jogok és kötelezettségek meghatározása körében pontosítsák, értelmezzék és erre vonatkozóan az OS útján továbbítsák a közleményeket. Ezzel szemben a d) pontban foglalt tényszerű, illetve hivatalos közlemény nyilvánosságra hozatala a szavak nyelvtani értelmezése alapján is a szerkesztett tartalmakra vonatkozik, így az alperes a c) pontban foglalt kötelezettségét az OS útján, míg a d) pontban foglaltakat a hírszerkesztési tevékenysége körében látja el. Hangsúlyozta, hogy a c) és d) pont hatálya alá tartozó közlemények felperes általi megkülönböztetésének nincs relevanciája, mert az alperesnek jogában áll a tartalom megvizsgálása vagy az OS szerződés vagy az OS Szabályzat, vagy a szerkesztett tartalmakért való felelősségre vonatkozó szigorú felelősségi alakzat alapján.

Vizsgálta a támadott rendelkezések jogszabályoknak való megfelelését a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban Smtv.) 10. és 13. §-aira tekintettel, valamint a Ptk. 2:245. § (1) és (2) bekezdésének a becsület és a jóhírnév megsértésére vonatkozó rendelkezését és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a támadott rendelkezések nem jogszabálysértőek, összhangban vannak az alperesre irányadó Közzolgálati Kódex etikai normáival. Önmagában az a körülmény, hogy a szerződés II.6. pontja rögzíti, hogy az OS közlemények tartalmaért harmadik személy felé a megrendelőt terhelő jogi felelősség, nem zárja ki a harmadik személyek alperessel szembeni igényérvényesítési lehetőségét a közlések tartalma vonatkozásában. Az Smtv. 10. §-ában a véleménynyilvánításhoz és a közönség tájékoztatásához fűződő jognak az Smtv. 13. §-ában nevesített kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményével való összevetése alapján sem látta megállapíthatónak a jogszabályba ütközést. Ugyanerre jutott a fenti alapjogoknak a Ptk. 2:245. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakkal való összevetése eredményeként is.

Ezt követően az OS Szabályzat támadott rendelkezései tisztességtelenségét vizsgálta a Ptk. 6:102. § (1)-(4) bekezdései alapján. Rögzítette, hogy a felperes nem minősül fogyasztónak így az általános szerződési feltételek tisztességtelensége nem semmisséget eredményez, hanem megtámadható a részéről. Megállapította, hogy a megtámadáshoz fűződő jogi érdeke fennáll. A Ptk. 6:102. § (2) bekezdésére is figyelemmel a teljes feltételrendszer komplex vizsgálatát látta szükségesnek, de nem fogadta el a felperes álláspontját, hogy csak az alperes mint a médiapiacra monopolhelyzetben levő sajtószerv útján tudja közleményét eljuttatni a széles körű közvéleményhez. Kifejtette, hogy mivel a felperes ellenszolgáltatás nélkül jogosult igénybe venni az OS szolgáltatást, valamint a támadott

általános szerződési feltételekre vonatkozó kifogások a főszolgáltatást megállapító rendelkezésre vonatkoznak szükséges annak a vizsgálta, hogy azok világosak és érthetőek-e, mivel ebben az esetben nem minősülhet tisztességtelennek. A felperes azonban ezzel kapcsolatban tényállítást nem tett, így az eset összes körülményét is figyelembe véve nem kétséges, hogy a vitatott szabályozás egyértelmű és világos. A szolgáltatás ingyenes jellegéből fakadóan pedig nincs szó a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti egyensúlynak a szolgáltatást igénybe vevő fél hátrányára történő megbomlásáról sem. A támadott kikötések a jogszabályok előírásának megfelelően a védett személyiségi jogok érvényesülésével összhangban kerültek meghatározásra, míg az OS Szabályzat 15. pontjában megjelölt kikötés egyértelműen a főszolgáltatás körébe tartozik, így a tisztességtelen általános szerződésekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók.

A felperes az Alaptörvény IX. és 28. cikkében foglaltak megsértésére, valamint arra is hivatkozott, hogy a bíróság az alapjogok ütközése esetén elvégezheti a szükségességi arányossági tesztet és Alaptörvény sértőnek minősítheti a támadott szerződéses rendelkezéseket. Az elsőfokú bíróság ezért ezt is vizsgálta. A felperes által nyomatékosan hivatkozott 34/2017. (XII.11.) AB határozat egyes bekezdéseit idézte, utalt a 19/2014. (V. 30.) AB határozatban kifejtettekre a közvetítő szolgáltatók olvasói kommentekkel kapcsolatos felelőssége körében. Arra a következtetésre jutott, hogy a felperes közleményeinek a nagy nyilvánossághoz történő továbbítása változtatás nélkül a nem moderált kommentekhez hasonló módon alávethető a szükségességi és arányossági tesztnek, és az arányosság követelményeinek a megfelelése vizsgálható, de az Alaptörvény IX. cikkének (4) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának megsértésére. Összegezve megállapította, hogy az OS szerződésnek, illetve az OS Szabályzatnak a közlemények megtagadására, valamint azok eltávolítására vonatkozó szerződéses rendelkezései az Alaptörvény és a Ptk. rendelkezéseivel együtt vizsgálva megfelelnek az arányosság és szükségesség követelményének. A jogorvoslati jog lehetőségének hiányára történő felperesi hivatkozás kapcsán az volt az álláspontja, hogy a támadott jogértelmezés hiányossága egy olyan rendelkezés differenciálatlanságára vezethető vissza, amelyet a rendes bírósági jogértelmezés nem pótolhat, mivel ez jogalkotási kérdés.

4.

A felperes fellebbezése az elsőfokú ítélet megváltoztatására, keresetének helyt adó határozat hozatalára irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a támadott rendelkezések nem ütköznek jogszabályba. Kifejezetten vitatta azt a megállapítását,

hogyan az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltak körében a jogszabály nem tiltja, hogy a felek jogait és kötelezettségeit pontosítsák és értelmezzék, és az OS útján továbbítsák, valamint hogy a d) pontban foglalt hivatalos közlemények a szerkesztett tartalmakra vonatkoznak, amely tevékenységét az alperes nem az OS útján, hanem hírszerkesztési tevékenysége körében látja el. Az elsőfokú eljárás során bizonyította, hogy a pártok rendszeresen az OS szolgáltatást használják hivatalosnak tekintendő közleményeik esetén is, amelyeket ugyanúgy az OS-en keresztül szerkesztés nélkül hozott le az alperes. Hangsúlyozta továbbá, hogy a parlamenti politikai pártok közleményei a d) pont szerinti közleménynek minősülnek, amelyekre a szerződés tartalmilag vonatkozik, és amelyek nyilvánosságra hozatala alperesnek törvényi kötelezettsége, ezért nincs arra felhatalmazása, hogy jogi kontrollt, azaz cenzúrát gyakoroljon. Törvényi kötelezettsége ezen közlemények nyilvánosságra hozatala, így a felróhatóságának és felelősségének szintje is más mint a szerkesztett tartalom esetében. Az alperes egyébként is a közlemény kiadójára telepíti a felelősséget, így ebből őt ténylegesen kár nem érheti. Fenntartotta álláspontját, hogy az alperesnek nincs jogosultsága arra, hogy valamely közlemény személyiségi jogsértő tartalmáról maga hozzon döntést minden további jogorvoslati lehetőség nélkül, mert ebben az esetben önkényesen válogathat a közlemények között, noha erre törvényi felhatalmazása nincs. Törvényi kötelezettségét az általa hivatkozott Kódex-szel „lerontja”, amely így nyilvánvalóan ellentétes a törvénnyel és önmagában az Alaptörvénnyel is. Az alperes által hivatkozott objektív felelősséggel szemben a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban kifejtetteket emelte ki, és hangsúlyozta, hogy az ingyenes jelleg nem eredményezheti a tisztességtelenségre alapított kereset elutasítását, mert az alperes nem ajándékot ad, hanem törvényi kötelezettségét teljesíti.

5.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására, a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a felperes elsődleges jogi álláspontja körében, hogy a támadott rendelkezések más jogszabályi rendelkezésekbe, közens normába nem ütköznek, így jogszabályba ütközésük nem állapítható meg, és nem is tisztességtelenek, mivel a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti egyensúly felborulása nem valósul meg. Kiemelte, hogy a vitatott rendelkezések jogszabályon alapulnak, kizárólagos céljuk a Ptk.-ban biztosított személyiségi jogok védelme, így megvalósul a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése szerinti feltétel, ezért nem minősülhetnek tisztességtelennek. Mivel a felperes a keresetét a jogszabályba ütközésre és a tisztességtelenségre alapította, fellebbezésének azon előadásai, amelyek a sajtószabadságra és a cenzúrára vonatkoznak irrelevánsak. Kiemelte, hogy az adott

esetben a 34/2017. (XII. 11.) AB határozat nem alkalmazható, mivel az Alkotmánybíróság határozatában meghatározott lényeges elem, az azonnali viszontválasz biztosításának lehetősége az OS Szolgáltatás esetében hiányzik. Hangsúlyozta, hogy az Mttv. 101. §-a mint közjogi norma nem keletkeztet számára olyan jogot, amelyre alapítva a felperes más személyiségi jogát sértő közlemény kiadását követelhetné. A felek közötti kötelmi jogviszony alapján a felperes a szerződésszerű teljesítést követelheti, ugyanakkor a szerződésnek megfelelően jár el, kizárólag akkor tagadja meg a felperes közleményeinek OS szolgáltatásban való továbbítását, ha annak tartalma alkalmas más személyiségi jogának megsértésére.

6.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, így azt az ítéltábla teljes terjedelmében vizsgálta felül. Megállapította, hogy a fellebbezés sem a jogszabályba ütközés, sem a tisztességtelenség tekintetében nem alapos.

6.1.

Az elsőfokú bíróság a döntéshez szükséges mértékben a tényállást rögzítette, azt azonban az ítéltábla azzal egészíti ki, hogy a felek 2016. december 15. napján kötötték meg a 2017. január 1-től 2017. december 31-ig, határozott időtartamra szóló, a támadott rendelkezéseket is magába foglaló országos sajtószolgálati szerződést, amely a per tárgyat képezte.

6.2.

Az elsőfokú bíróság helytálló döntéssel utasította el a felperes keresetét mind az érvénytelenség, mind a megjelölt általános szerződési feltételek tisztességtelensége és ezáltal a szerződés részleges érvénytelensége tekintetében. Jogi indokolását azonban az ítéltábla csak részben osztotta, valamint szükségesnek tartja kiegészíteni a fellebbezésben is kifejtettekre tekintettel.

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a felek közötti jogviszonyt az OS Szabályzatot általános szerződési feltételként is magába foglaló OS szerződés szabályozza. A szerződés tartalmának meghatározása körében érvényesül a Ptk. 6:59. § (1) és (2) bekezdéseiben szabályozott szerződési szabadság elve. Előfordulhat azonban, hogy a szerződés valamely tartalmi elemét jogszabály kötelezően határozza meg, ebben az esetben a Ptk. 6:60. § (1) bekezdése értelmében a szerződés a jogszabály által előírt tartalommal jön létre, ilyenkor a szerződéses szabadság elve maradéktalanul nem érvényesül. A felperesnek az Mttv.101. § (1) bekezdésébe ütközésre alapított

kereseti kérelme folytán elsődlegesen ezért szükséges annak a vizsgálata, hogy az Mttv. a szerződés tartalmára vonatkozóan meghatároz-e kötelezően érvényesülő szabályokat. A 101. § rendelkezései a közszolgálati médiaszolgáltató hírügynökségi feladatait állapítják meg rögzítve, hogy a médiaszolgáltató a 83. §-ban meghatározott célok érvényre juttatásán túl látja el a felsorolásban szereplő feladatait. A törvény e szakasza azonban pusztán egy felsorolás, ami a peres – és egyben szerződéses – felek jogviszonyának nem válik részévé, a konkrét szerződés tartalmát nem szabályozza, így nem is eredményez szerződéses kötelezettséget egyik félre vonatkozóan, így az alperesre sem. A szerződéses jogviszony keretei között a hírügynökségi feladatok felsorolását tartalmazó jogszabályi előírás nem értelmezhető, az Mttv. tehát közvetlenül a szerződéses jogviszony tárgyát képező alperesi kötelezettséget a felperes irányába nem keletkeztet. A hivatkozott rendelkezés egyikéből, a 101. § (1) bekezdés c), illetve d) pontjából, és a törvény ehhez fűzött indoklásából sem olvasható ki az a felperes által állított alperesi kötelezettség, hogy minden korlátozás és egyéb feltétel nélkül lenne köteles a közlemények közzétételére. Kétségtelen ugyanakkor, hogy az alperes feladataként – és ekként kötelezettségeként – írja elő meghatározott közlemények közzétételét, mely közzététel korlátainak egyikét határozza meg a felperes által kifogásolt szerződéses rendelkezés.

A Ptk. 6:95. §-a rendelkezik a tilos szerződésről, e szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Más jogkövetkezmény mellett is semmis a szerződés akkor, ha a jogszabály ezt külön kimondja, vagy a jogszabály célja a szerződéssel elérni kívánt joghatás megtiltása. A felperes jogszabályba ütközés körében az Mttv. 101. § (1) bekezdés c) és d) pontjaira hivatkozott és állította, hogy az alperesnek e törvényen alapuló kötelezettsége a szolgáltatás teljesítése minden további feltétel nélkül.

Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a szerződési szabadság elvéből az következik, hogy a felek a szerződés tartalmát, az abból következő joghatásokat (jogokat és kötelezettségeket) szabadon állapíthatják meg, és a szerződési jog szabályainak érvényesülése körében a dispozitivitás érvényesül. Előfordulnak azonban eltérést nem engedő kógens rendelkezések, és meg nem engedett joghatások, amelyekről a felek egyező akarattal sem térhetnek el. Azok a szerződések, amelyek valamely jogszabály rendelkezésébe ütköznek tilos szerződések. A Ptk. kötelmi jogi szabályai is tartalmazznak kógens rendelkezéseket, ezek megsértése jelenti a tilos szerződést akként, hogy a Ptk. érintett paragrafusai rendszerint hozzákapcsolják a kimondott tilalomhoz a semmisség

jogkövetkezményét. Ilyen esetben a konkrét kógens norma megsértése vonja maga után a semmisséget; az általános tiltó szabályra hivatkozás ebben az esetben szükségtelen. A Ptk.-n kívüli, egyéb polgári jogi normák megsértésének következményeivel kapcsolatban először rendszerint azt kell eldönteni, hogy az adott norma diszpozitív vagy kógens jellegű-e. Kógens normába ütköző szerződés következményeként a semmisség kérdésében és a következmények levonásában is ugyanazon elvek alapján kell dönteni, mint a Ptk. normáiba ütközés esetén. Nem kétséges, hogy a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény az Mttv. egy közjogi norma. A nem (kizárólag) magánjogi szabályokba ütköző szerződés esetére mondja ki a Ptk., hogy az ilyen jogszabályokban meghatározott más jogkövetkezmények mellett a jogszabályba ütközés miatt a szerződés csak akkor semmis, ha az illető jogszabály azt tételesen rögzíti, vagy a jogszabály célja a szerződéssel elérni kívánt joghatás megtiltása.

Azt a kérdést, hogy egy jogszabály célja kifejezetten a szerződéssel elérni kívánt joghatás megtiltása-e, az adott jogszabály értelmezése útján lehet megállapítani; értelmezés segítségével dönthető el, hogy a jogalkotói szándék a szerződés ügyleti hatásának megszüntetésére is kiterjed-e.

Ha viszont a jogszabály olyan tilalmat tartalmaz, amelynek sérelme csak az adott (rendszerint igazgatási) norma funkciójának betöltése érdekében jogellenes, és ezért csak a külön jogág által előírt szankciók kapcsolódnak hozzá, akkor a polgári jog semmisségi szankciójának alkalmazására nincs szükség. Ilyen esetekről van szó különösen akkor, amikor a más jogági külön jogszabály csak az egyik szerződő félre tartalmaz valamilyen közigazgatási feltételt, például vállalkozói igazolvány, működési engedély beszerzését, de egyébként a szerződéses szolgáltatás tárgyát képező magatartás nem tilos. A közigazgatási korlátozás (tilalom) nem a szerződésre, hanem az azt gyakorló személyre vonatkozik.

A Szegedi Ítéltábla a BDT2006. 1450. számon közzétett döntésében megállapította, hogy „A más jogágak – pénzügyi, közigazgatási jogi – kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából jogszabályba ütközés miatt csak akkor érvénytelen, ha a más jogági norma kifejezetten rögzíti, hogy annak megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét eredményezi, vagy a törvény értelmezéséből, az összes körülményből nyilvánvalóan megállapítható, hogy a külön jogszabály a szerződés érvényességét nem kívánja megengedni. Ilyen esetben az az elv érvényesül, hogy ha külön jogszabály csak az egyik szerződő félre fogalmaz meg a szerződéskötéssel kapcsolatosan előfeltételt (pl. engedélyt vagy egyéb jogosítványt követel meg), ennek hiánya a másik – jóhiszeműen eljáró – szerződő félre nem hat ki, a szerződést önmagában nem teszi

jogszabályba ütközővé. A szerződés csak akkor érvénytelen, ha az adott külön jogszabály ehhez az érvénytelenség jogkövetkezményét fűzi, vagyis a szerződés semmisségét kifejezetten kimondja, vagy ha a jogszabály célja – annak komplex vizsgálatából megállapíthatóan – a szerződéskötéssel elérni kívánt joghatás megtiltása (hasonlóan: BH1994. 186., BDT2007. 1643.).” Ez az értelmezés a Ptk. tekintetében is irányadó.

Az adott esetben az Mttv. hivatkozott rendelkezése az alperes vonatkozásában nem tilalmat, hanem egy feladatot, kötelezettséget állapít meg, nevezetesen az állami szervek, más szervezetek és természetes személyek közérdekű közleményeinek a nyomtatott és elektronikus sajtóhoz történő továbbításában való közreműködést, valamint a tényszerű és rendszeres tájékoztatás nyújtását a parlamenti és egyéb pártok, jelentős civil szervezetek, a Kormány, közigazgatási szervek stb. tevékenységéről, valamint az ezzel összefüggő hivatalos közlemények nyilvánosságra hozatalát. A perben a felperes keresete szempontjából tehát az vizsgálható, hogy a jogszabály e rendelkezéséből, illetve annak céljából következik-e az, hogy minden olyan szerződéses feltétel, amelynek joghatása az, hogy ezen kötelezettségek teljesítését korlátozza, ráadásul olyan módon, hogy a korlátot maga az alperes határozza meg, tiltott-e.

A közszolgálati médiaszolgáltatás célját maga a törvény III. részének I. fejezete szabályozza, 83. §-a sorolja fel azokat az esetköröket, amelyek a médiaszolgáltatás célját, (2) bekezdése pedig a törekvéseit határozzák meg. Ezek között szerepel egyebek mellett az alkotmányos jogoknak, a törvényes rend alapértékeinek támogatása is [83. § (1) bekezdés d) pont]. Az Alaptörvény 28. cikke értelmében a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét a bíróságok elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, amely során azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Mttv.-ben rögzített célokból és annak az Alaptörvény idézett rendelkezése szerinti értelmezésével az Mttv.-ből nem vezethető le az a következtetés, hogy az alperes minden további korlátozás nélkül köteles lenne az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok, illetve a felsorolt egyéb szervezetek, állami szervek stb. természetes személyek közleményeinek továbbítására, illetve közzétételére. Ez az értelmezés felel meg ugyanis a józan észnek, a közjónak és az erkölcsös cél követelményének. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan hivatkozott az ún. Közzolgálati Kódexre is, amely saját rendeltetésének meghatározása keretében ugyan rögzíti, hogy nem jogforrás, de iránymutatásként szolgál a közszolgálati médiaszolgáltató működésére vonatkozóan, a „törvényben (Mttv.) meghatározott célok pontosítását tartalmazza”, és kifejezetten rámutat arra, hogy nem tesznek közzé olyan közérdekű közleményt,

ami személyiségi jogot sértő elemet tartalmaz [R) pont]. Az Mttv. mint jogszabály céljából tehát nem vezethető le, abból nem következik a felperes által kifogásolt szerződéses és általános szerződési feltételek jogszabályba ütközése, annak joghatása is megfelel a törvény céljának.

A támadott rendelkezések jogszabályba ütközése és ennek alapján semmissége ezért nem állapítható meg, az elsőfokú bíróság e körben helytálló megállapításra jutott. Nincs jelentősége az adott esetben ezért annak, hogy a felperes közleményei az Mttv. mely rendelkezésének megvalósulását célozzák, illetve valósítják meg a gyakorlatban, hogy a 101. § (1) bekezdés c) vagy d) pontja alá tartozó közleménynek minősülnek, ahogyan annak sem, hogy a személyhez fűződő jogokat a Ptk. hogyan szabályozza, illetve a Római Egyezmény a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása körében miként rendelkezik, milyen felelősség kapcsolódik a közzétételhez, továbbá annak sem, hogy a felperes 2018-ban milyen körülmények mellett és milyen feltételekkel szerződött újra az alperessel.

6.3.

A támadott szerződéses, illetve általános szerződési feltételek tisztességtelensége körében az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes nem minősül fogyasztónak, így azok érvénytelensége csak akkor állapítható meg, ha azt a Ptk. 6:102. § (5) bekezdése alapján sikeresen megtámadja. Az ítéletábra nem értett egyet azonban azzal a megállapításával, hogy valamennyi támadott rendelkezés a főszolgáltatás körébe tartozik, ezért csak akkor lehet tisztességtelen, ha nem világos és nem érthető. A szerződés szerint a felek főszolgáltatását a szerződés tárgyaként meghatározott rendelkezések jelentik, az OS közleményekkel szembeni feltételek és tartalmi követelmények, valamint az alperes felelősségét kizáró rendelkezés nem tartozik ebbe a körbe, bár kétségtelen, hogy ahhoz kapcsolódik. A tisztességtelenség vizsgálata során a szerződéskötéskor fennálló valamennyi körülményt vizsgálni kell, valamint a kikötött szolgáltatás rendeltetését és az érintett feltételeknek a szerződés egyéb feltételeivel, vagy szerződésekkel való kapcsolatát is értékelni kell.

A felperes a tisztességtelenség körében az általános szabályra hivatkozott, a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésére, amely szerint tisztességtelen az az általános szerződési feltétel, amely a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg. Az ítéletábra utal arra, hogy a fogyasztói szerződések esetén a Ptk. jelen perben alkalmazandó

rendelkezésével azonos tartalmú régi Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség vizsgálata során az EUB C-415/11. számú, ún. „Aziz” ítéletében kifejtettek szerint (ún. tisztességtelenségi teszt) először azt kell értékelni, hogy a szerződés tartalma az irányadó jogszabályi rendelkezés alapján mi lett volna, a vitatott kikötés eltér-e ettől, amennyiben az eltérés megállapítható, az olyan tartalmú-e, ami ténylegesen jelentős egyenlőtlenséget és a fogyasztó oldalán olyan jelentős hátrányt idéz-e elő, amit a nemzeti jogszabályok nem orvosolnak. A 93/13 EGK Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” pedig abban az esetben állapítható meg, ha a nemzeti jog diszpozitív szabályához képest kedvezőtlenebb jogi helyzetet eredményező rendelkezést az ésszerűen eljáró fogyasztó egyedi tárgyalás esetén nem fogadott volna-el. Ez a módszer az adott esetben is iránymutatásul szolgál.

Az OS Szabályzat IV/A/14. pontjának 3. alpontjában az alperes tartalmi követelményként határozta meg a közleménnyel szemben, hogy nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével, míg a 15. pont értelmében az ilyen közlemények közzétételét jogosult megtagadni, illetve jogosult eltávolítani azzal, hogy e magatartásáért felelősséggel nem tartozik. Ugyanezt tartalmazza az OS szerződés II.5. pontja, így a három feltétel egymáshoz kapcsolódik. Az OS szerződés tartalmára irányadó jogszabályi rendelkezés hiányában az adott esetben elsősorban az lehet a vizsgálat tárgya, hogy a támadott feltételek ténylegesen jelentős egyenlőtlenséget és a felperes oldalán jelentős hátrányt idéznek-e elő. A felperes a szerződési feltételeket általánosságban támadta, azt kifogásolta, hogy az alperes egyes közleményei közzétételét, illetve továbbítását a nyilvánosság felé erre hivatkozva tagadta meg, amellyel szemben semmilyen jogorvoslati lehetősége nincs. A felperesnek ez az érvelése azonban az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét nem alapozza meg, mivel az csak a konkrét közlemény tartalmának ismeretében bírálható el érdemben, és nem az érvénytelenség, hanem a szerződésszerű teljesítés körében. A támadott feltételek a mások személyhez fűződő jogainak sérelmét eredményező közlemények továbbítását, illetve közzétételét zárják ki, olyan jogokat védenek amelyek társadalmilag és jogilag elfogadottak, megfelelnek az Mttv. 83. §-ában felsorolt céloknak, nem önkényes, így nem eredményezi a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek közötti egyensúly eltolódására a felperes hátrányára. Az alperes monopolhelyzete sem alkalmas a tisztességtelenség alátámasztására, mivel a felperes más csatornákon is képes arra, hogy közérdekű közleményeit a közvélemény felé eljuttassa. E körben nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy az alperes ingyenes szolgáltatást nyújt olyan módon, hogy a közleményeket nem változtatja meg, nem szerkesztett tartalmat közöl. Az alperes mint közszolgálati médiaszolgáltató a rá vonatkozó törvényben – Mttv. – megfogalmazott célok érvényre

juttatása körében dönthet úgy, hogy egyes közlemények továbbítását megtagadja, vagy azokat eltávolítja, ha mások személyhez fűződő jogait sértik. E jogok védelme mint cél nem jelent indokolatlan és egyoldalú előnyt a számára, ugyanakkor e jogosultság tényleges alkalmazása nem vezethet a visszaélésszerű joggyakorláshoz sem. Ennek vizsgálata azonban nem a jelen per tárgya, mivel az adott esetben az ítéltábla kizárólag a felperes által támadott szerződéses rendelkezés, illetve általános szerződési feltételek tisztességtelenségét vizsgálhatja. A felperes fellebbezésében e körben konkrét érveket nem fogalmazott meg, a másodfokú tárgyaláson mindössze azt adta elő, hogy az ingyenes szolgáltatás nem jelent ajándékot az alperes részéről, valamint azt hangsúlyozta a 34/2017. (XII. 11.) AB határozat alapján, hogy az alperes jogszabályból eredő kötelezettsége folytán a közlemények között nem szelektálhat, így álláspontja szerint semmilyen okból nem tagadhatja meg a közzétételt. Ezzel szemben az alperes közszolgálati médiaszolgáltatói jellegéből és a törvényben megfogalmazott célokból következik, hogy a kifejezetten sértő, másokat alázó tartalmú közleményeknek a nyomtatott és elektronikus sajtóhoz való továbbítására, illetve a tényszerű és rendszeres tájékoztatás körében nyilvánosságra hozatalára nem kötelezhető. Ebből következően az ún. tisztességtelenségi tesztet is figyelembe véve a támadott feltételek tisztességtelensége nem állapítható meg.

6.4.

Az OS szerződés II/5. pontja és az OS Szabályzat hivatkozott rendelkezései Alaptörvény ellensége körében egyetért az ítéltábla annyiban az elsőfokú bírósággal, hogy a jogszabályba ütközés, illetve a feltétel tisztességtelensége folytán esetlegesen fennálló érvénytelenség közvetlenül az Alaptörvényből nem vezethető le. Az ítéltábla a 8/2014. (III. 20.) AB határozat alapján kiemeli, hogy az Alaptörvényben foglalt jogok a közjogban általában közvetlenül, a magánjogban közvetetten érvényesülnek, a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe (56. pont). Valamely szerződés Alaptörvény-ellenessége önálló megállapításának jogintézményét az Alaptörvény nem ismeri, nincs erre irányuló eljárás, hatáskörrel felruházott szervezet, és a jogkövetkezmények meghatározására sincs szabály. Az Alaptörvény értelmében jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel, ugyanakkor egy-egy szerződés jogellenességére vonatkozó általános szabályt az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, ez a követelmény a jogszabály szövegével ellentétes értelmezést azonban nem igazolhat (60. pont). Abból eredően, hogy az érvénytelenség megállapítására irányuló kereset alapján vizsgálandó – fent részletezett – szempontok között nem szerepel, nem kellett elvégezni az elsőfokú bíróság által hivatkozott, az alapjogok ütközése esetén alkalmazható ún. szükségesség és arányossági tesztet sem, és nincs

jelentősége az Smtv. 10. §-ában megfogalmazott, a közönség tájékoztatásához fűződő, valamint a 13. §-ban a médiaszolgáltatók számára nevesített kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének, ezek összemérésének.

7.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét – a fentiekben kiegészített és pontosított indokolással – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

8.

A sikertelen fellebbezésre tekintettel a Pp. 239 §-a folytán alkalmazandó Pp. 78 § (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte az alperes másodfokú eljárásban felmerült, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései alapján mérlegeléssel megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére. A felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2018. szeptember 27.

. Sándor Ottó s. k.

a tanács elnöke

. Buglyó Gabriella s. k.

előadó bíró

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.

bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő